

Dansk musik, forskellige tider, forskellige genrer

F. Kuhlau, 1786 - 1832: Ouverturen til Elverhøj, 1828

Friedrich Kuhlau, tysk-dansk komponist, bosat i København fra 1810.

Som kammermusikus var Kuhlau forpligtet, foruden at skrive kantater til forskellige lejligheder, til hvert andet år at levere Det kongelige Teater en opera eller skuespilmusik. Nogle af disse værker blev store succeser, der sikrede ham en sikker position i dansk musikliv og fik indflydelse på dansk musiks senere udvikling: Røverborgen (med tekst af Oehlenschläger, 1814), Lulu (1824), hans største og betydeligste opera og skuespilmusik til Wilhelm Shakespeare (1826) og frem for alt til et bryllup i kongehuset Elverhøj (J.L. Heiberg, 1828), der medførte en professortitel og gageforhøjelse til 600 rigsdaler.

Sammen med Weyse var Kuhlau den største danske komponist i den tidligere romantik, og han fik især betydning ved at åbne for nye strømninger i europæisk musik. Hans kosmopolitiske, men på ingen måder upersonlige stil afspejler påvirkning fra Mozart og Beethoven - som han forøvrigt besøgte på en af sine mange tysklandsrejser - senere fra Weber og Rossini og mange andre af tidens store komponister. Undertiden sker dette så kontant, at han direkte låner fra andres værker, men denne teknik er dog altid blot et springbræt for hans egen musikalske udformning.

H. C. Lumbye, 1810-1874: Drømmebilleder, 1846

Drømmebilleder blev først gang opført på en varm sommeraften i Tivoli i 1846.

I 1843 åbnede Tivoli. Lumbye var med fra begyndelsen. I havens koncertsal spillede Lumbye med sit orkester. Når Tivoli var lukket, spillede Lumbye med sit eget orkester til bal og teater i København, eller de tog på koncertrejser rundt i Danmark eller til udlandet. Lumbyes orkester voksede talmæssigt i takt med dets anseelse. Ret hurtigt tog det også lettere symfonisk musik på programmerne, og Lumbyes musikere udgjorde efter 1850 også grundstammen i Musikforeningens orkester, der stod under ledelse af Niels W. Gade.

Lumbye har skrevet mere end 700 stykker musik. Han hører til de meget få danske komponister, hvis musik er kendt og spillet i andre lande. Hvor Strausserne og Lanner i Wien mest skrev valse, komponerede Lumbye også en mængde galopper, mazurkaer, polkaer og marcher foruden længere divertissementer og fantasier. Han komponerede også musik til balletter på Det Kongelige Teater og musik til skuespil, blandt andet til skuespil af H.C. Andersen.

Lumbye var hurtig og aktuel. Han skrev musik, når der skete noget spændende nyt. Og han skrev musik til ære for kongelige personer og andre, som han gerne ville glæde. Næsten hundrede af hans melodier har pigenavne.

Niels W. Gade, 1817-1890: Ossianouverture, 1841

Den meget indflydelsesrige Musikforeningen i København blev grundlagt på Weyses fødselsdag i 1836. Et af formålene var at udbrede "fortrinlige danske musikalske Arbejder" bl.a. gennem udgivelser, og foreningen foranstaltede bl.a. en konkurrence om nye danske sange. I marts 1840 udsatte de endvidere en pris på 25 dukater for en ouverture for orkester, skrevet af en dansk komponist, men det blev påpeget, at præmien kun ville blive uddelt, hvis der fandtes et værk af en vis standard.

Der blev i alt indsendt 10 ouverturer til bedømmelse, og som dommerkomite havde man bedt de fremtrædende tyske komponister Friedrich Schneider fra Dessau og Ludwig Spohr fra Kassel om at medvirke. Den tredje dommer skulle have været kapelmesteren fra Leipzig Felix Mendelssohn-Bartholdy, som oprindeligt accepterede, men senere måtte melde fra på grund af tidspres. I marts 1841 lå afgørelsen imidlertid klar. Vinderen var den 24-årige Niels W. Gade.

Gade havde indsendt en ouverture under mottoet "Formel hält uns nicht gebunden / Unsre Kunst heißt Poesie".

C. Nielsen, 1865-1931: Forspil til 2. akt af Saul og David, 1901

Carl Nielsen er uomtvisteligt den mest berømte danske komponist og en nøgleperson til forståelsen af hele det 20. århundredes danske musik. Med sine seks symfonier, koncerter for violin, klarinet og fløjte, kammermusik, to markante operaer, teatermusik og i allerhøjeste grad de hundredevis af sange, har Carl Nielsen som ingen anden sat et mærke på dansk musikhistorie, præget af intensitet, poesi og originalitet. På den ene side stærkt søgende, eksperimenterende, uortodoks og visionær, på den anden side en velynder af enkle og folkelige traditioner.

Carl Nielsen kom på musikkonservatoriet i København under Niels W. Gades ledelse. Fra 1889 spillede han andenviolin i Det Kongelige kapel, og fungerede derefter som komponist. Hans opus 1 Lille suite for strygere blev uropført i Tivolis koncertsal og blev med det samme en stor succes.

Mens han stadig havde sin plads i Kapellet, komponerede han sine to operaer Saul og David og Holberg-operaen Maskerade. Fra disse år stammer også elskede sange som Jens Vejmand, der gjorde Carl Nielsen kendt langt udover snævrere musikalske kredse. Med mere end 400 danske sange er Carl Nielsen blevet folke-eje, selv for de mindste, med blandt andet Jeg ved en lærkerede.

Carl Nielsen blev i 1931 direktør for Det Kongelige Danske Musikkonservatorium. Hans død samme år blev en national begivenhed. Det tangerede en overdreven mytedannelse omkring komponistens person, næsten lidt paradoksalt, når Nielsens stilfærdige poesi netop ikke opfordrer til storhedsvanvid eller det, der ligner. Erindringsværket Min fynske barndom (1927) vidner blandt andet tværtimod om ydmyghed over for ophavet på Fyn samt en ægte, stor interesse for andre mennesker.

C. Nielsen: Tågen letter, 1920

Dette lille stykke for fløjte og harpe stammer fra et større musikalsk mindesmærke som komponisten satte genforeningen med sin musik til Helge Rohdes festspil Modernen. Vi opfører Tågen letter i et arrangement hvor Flemming Neergaard har tilføjet en strygerbaggrund, som mest forholder sig diskret klangudbredende, men som dog i kompositionens spændte midterdel udfordrer Nielsens stykke - på en typisk Nielsensk måde.

Fini Henriques, 1867-1940: Livsglædens dans, ca. 1867

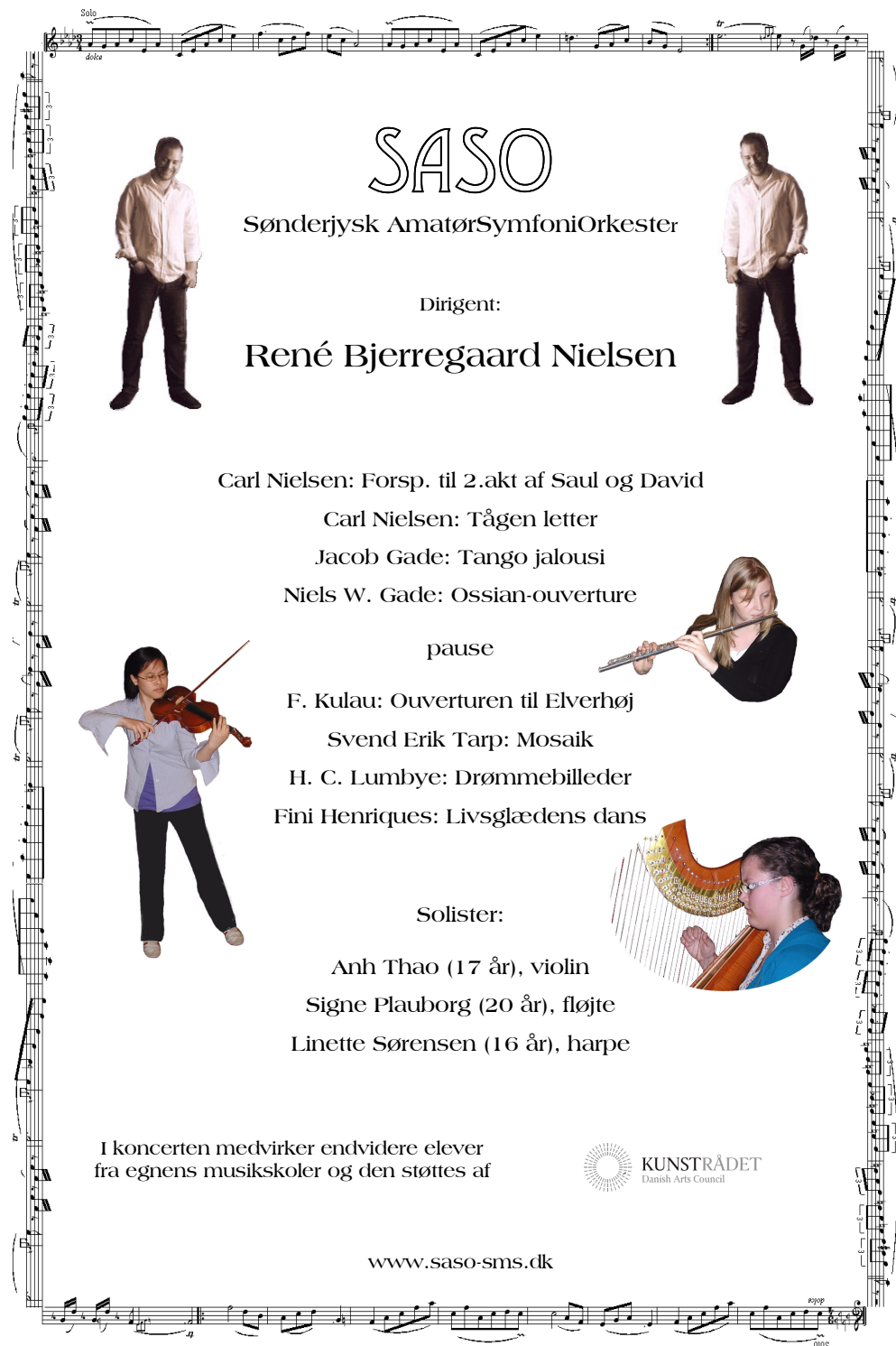
H.C.Andersens eventyr Den lille Havfrue var inspirationen til en ballet, der havde premiere på Det Kongelige teater 2. juledag 1909. Musikken var skrevet af komponisten Fini Henriques, der allerede som 13-årig skrev en børnesymfoni. Flere melodier fra balletten Den lille Havfrue er stadig populære - bl.a. Livsglædens Dans.

Jacob Gade, 1879-1963: Tango Jalousi, 1925

Jacob Gade (1879-1963) startede sin musikalske karriere ved høstballerne, hvor han som landsbyspillemand blev egnens kulturelle højdepunkt. Han blev senere som kapelmester det kulturelle højdepunkt i provinsbyen og endte bl.a. i kraft af underholdningsindustrien som en lands- og verdenskendt komponist. Jacob Gade var en beundret violinvirtuos, en ombejlet kapelmester, en folkekær komponist, en dansk pioner indenfor filmmusik, tillige både teaterdirektør og forlægger. Internationalt blev han kendt for sin Tango Jealousie, som er blevet en af musikhistoriens største evergreens.

Svend-Erik Tarp, 1908-1994: Mosaik, ca. 1938

Hvad vi ved om værket, er at ved en koncert i 1943 vendte Jens Schrøder sig om og bemærkede (en af SASO's nuværende musikere hørte det selv fra sin plads i Ålborg Amatørorkester!) at det jo ikke var sædvanligt at en dirigent henvendte sig til publikum fra podiet; men han ville da gerne lige fortælle, at Sv.E. Tarp var en af hans gode venner, og at tilblivelsen af Mosaik omkring 1938 skyldtes akut pengemangel i forbindelse med ankomsten af hans førstefødte! Sådan!

SASO
Sønderjysk AmatørSymfoniOrkester

Dirigent:
René Bjerregaard Nielsen

Carl Nielsen: Forsp. til 2. akt af Saul og David
Carl Nielsen: Tågen letter
Jacob Gade: Tango jalousi
Niels W. Gade: Ossian-ouverture

pause

F. Kulau: Ouverturen til Elverhøj
Svend Erik Tarp: Mosaik
H. C. Lumbye: Drømmebilleder
Fini Henriques: Livsglædens dans

Solister:
Anh Thao (17 år), violin
Signe Plauborg (20 år), fløjte
Linette Sørensen (16 år), harpe

I koncerten medvirker endvidere elever fra egnens musikskoler og den støttes af

www.saso-sms.dk